

Status og anbefalinger fra Partnerskabet for udsatte børn og unge under COVID-19, juni 2020

Behov for at vinde fodfæste igen

Nedlukningen af Danmark under Covid-19 har været hård for de børn og unge, der i forvejen er udsatte. Og flere på kanten til mistrivsel har mistet fodfæstet i en anderledes og isoleret hverdag. Nogle familier er blevet mere isoleret, end de var i forvejen, og flere familier er påvirket af, at de har mistet deres arbejde. Unge har mistet fællesskaber, og børn i familier med vold og misbrug har ikke fået det frirum fra udfordringerne i hjemmet, som de plejer at få i skolen og til fritidsaktiviteter.

Det er vigtigt, at vi i fællesskab hurtigt får fulgt op på udfordringerne fra nedlukningen af Danmark. Og det er vigtigt, at vi får skabt de bedst mulige rammer for børnene og de unge i genåbningen af samfundet.

Med den fulde genåbning af Danmark ser vi forventeligt ind i en tid, hvor udsatte børn og unge har et ekstra stort behov for støtte og aflastning. Det øgede behov udfordrer kommunernes ressourcer til området; ligesom civilsamfundets ressourcer er presset efter nedlukningen af samfundet.

Herunder beskrives foreløbige anbefalinger og bud på konkrete løsninger fra Partnerskabet for udsatte børn og unge under COVID-19 (herefter kaldet PUUC). Papiret kan ses som en foreløbig afrapportering til Regeringen, Folketingets socialordførere og Social- og Indenrigsministeriet fra partnerskabets facilitatorer.

Partnerskabets arbejde i den første tid

PUUC har nu fungeret i to måneder siden begyndelsen af maj 2020. Partnerskabet har 32 deltagere (se boks 2), som løbende er i dialog om, hvordan man bedst sikrer trivsel og afhjælper ensomhed blandt udsatte børn og unge i Danmark under genåbningen af samfundet.

Facilitatorerne af partnerskabet (Red Barnet, Børns Vilkår og Røde Kors) har regelmæssigt mødtes både på ledelses- og medarbejderniveau niveau. Siden partnerskabet blev nedsat 25. april, er der udarbejdet et kommissorium (vedlagt) og en kortlægning af udfordringer for udsatte børn og unge i forbindelse med COVID-19 (vedlagt). Kortlægningen bygger primært på deltagernes input og Social- og Indenrigsministeriets afdækning på området. Der er desuden etableret en fælles videndelingsportal på Teams, hvor partnerskabets deltagere kan dele og efterspørge viden.

Der er i maj og juni afholdt to fælles digitale møder for alle deltagere i partnerskabet - det ene i samarbejde med social- og indenrigsminister Astrid Krag (S). Begge møder har haft fokus på at skabe overblik over de mest presserende udfordringer for trivsel hos målgruppen under COVID-19. For at sikre, at deltagerne var orienterede om den vigtigste viden om eksempelvis puljer, politiske initiativer, bekendtgørelser mv., har facilitatorerne løbende udsendt nyhedsbreve (i alt 7) til partnerskabets deltagere. Samtidig har facilitatorerne

Boks 1: Hvad skal partnerskabet?

Social- og Indenrigsministeriet og Folketingets partier nedsatte 25. april 2020 et partnerskab om udsatte børn og unge under COVID-19. Partnerskabet består af aktører på tværs af sektorer, som arbejder for eller med målgruppen.

Formålet med partnerskabet er løbende at få identificeret de største udfordringer og mulige løsninger, så udsatte børn og unge bedst muligt gennem samfundets genåbning og godt ud på den anden side. Det sker ved, at partnerskabet løbende identificerer de vigtigste udfordringer og handler på dem. Det kan f.eks. ske ved at koordinere eller justere egne indsatser eller ved at sætte nye indsatser i gang sammen.

Partnerskabet skal også sørge for gode eksempler på sociale indsatser under COVID-19 til Socialstyrelsens idébank. Og så skal partnerskabet udarbejde en ensomhedsstrategi for børn og unge under COVID-19].

løbende formidlet behov, bekymringer og konklusioner fra partnerskabet til ministeriet, på sektorpartnerskabsmøderne og ved et møde med interesserede fonde.

Facilitatorerne har været i dialog med Socialstyrelsen om indholdet af den kommende idébank og understøttet, at deltagerne har indsendt eksempler til portalen. Endelig er der i sidste halvdel af juni afholdt i alt syv workshops i partnerskabets fire arbejdsspor¹ med fokus på udfordringer og løsninger. Foreløbige konklusioner og anbefalinger samt bud på konkrete løsningsforslag fra de syv workshops er samlet herunder.²

BOKS 2: Hvem er med i partnerskabet?

PUUC består af 33 deltagere på tværs af sektorer, som alle arbejder for eller med udsatte børn og unge:

Headspace, De anbragtes unges vilkår, Dansk Socialrådgiverforening, Socialpædagogernes Landsforbund, Dansk Erhverv, KFUM's Sociale Arbejde, Blå Kors Danmark, Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), Børne- og Kulturchefforeningen, Mødrehjælpen, Psykiatrifonden, Kirkens Korshær, KL, Danske Regioner, Boligselskabernes Landsforening, Civilsamfundets Brancheorganisation, DGI, DIF, Dansk Skoleskak, Skoletjenesten, Danmarks Biblioteksforening, Socialt Udviklingscenter SUS, Frivilligrådet, TUBA, FADD, Selveje Danmark, LOS, Ventilen, Red Barnet, Red Barnet Ungdom, Børns Vilkår, Røde Kors inkl. Ungdommens Røde Kors.

Røde Kors, Red Barnet og Børns Vilkår er politisk udpeget til at facilitere partnerskabet.

Et efterslæb af udsathed - foreløbige anbefalinger til back on track

Gennem skriftlige inputs, møder og workshops i maj og juni har PUUCs deltagere identificeret de væsentligste udfordringer og største indsatsområder i forhold til hjælp og støtte til udsatte børn og unge under og som følge af COVID-19. Herunder følger partnerskabets foreløbige anbefalinger og bud på konkrete indsatser, der skal til for at få sårbare og udsatte børn og unge tilbage på rette spor:

Anbefaling 1: Opsporing af flere udsatte børn og unge efter COVID-19

UDFORDRING: Flere børn og unge er blevet udsatte, og udsatte børn og unge er blevet mere udsatte under og som følge af COVID-19. Partnerskabet har en stærk formodning om, at flere børn og unge har oplevet vold, overgreb (også digitalt) og voldsomme konflikter i familierne. Ikke alle børn og unge har forståelse for deres egen udsathed, eller kender til deres rettigheder og muligheder for at søge hjælp.

Vi anbefaler et forstærket fokus på opsporing af disse børn, unge og deres familier gennem:

- En landsdækkende kampagne til børn, hvor de opfordres og hjælpes til at søge hjælp hos voksne, hvis de har oplevet ubehagelige ting under COVID-19
- Opkvalificering af fagpersonale og frivillige i sociale indsatser med fokus på at opspore vold, overgreb og andre alvorlige sociale problemer hos børn og unge som følge af COVID-19

Anbefaling 2: Opskalering af civilsamfundets støtte og hjælp til udsatte børn og unge

UDFORDRING: Der forventes flere og mere udsatte børn, unge og familier som følge af COVID-19. Dermed vil der være behov for øget hjælp, støtte og rådgivning fra civilsamfundet på området. Der vil være behov for langsigtet og helhedsorienterede indsatser for at få familierne på ret køl igen.

Vi anbefaler, at der fra politisk hold afsættes ressourcer til opskalering af civilsamfundets indsatser på området for udsatte børn og unge, gerne med et længere sigte.

¹ Sporene identificeret i kortlægningen er 1) Tilbagevenden til skole og daginstitutioner, 2) Fritid, fællesskaber og trivsel 3) Børns ressourcer og trivsel i familien 4) Ensomhed hos børn og unge

² Anbefalingerne er det foreløbige sammendrag af partnerskabets arbejde men ikke nødvendigvis udtryk for alle organisationers individuelle holdning.

Vi appellerer her til længere frister for udmøntning af eventuelle fremtidige midler, da vi frygter, at korte udmøntningsfrister vil komme til at spænde ben for ambitionen om at bryde med ensomheden og isolationen, som erfaring viser kræver et langt, sejt træk. Konkret appellerer vi, at fristen for brug af midler til sommerferieaktiviteter og opsøgende/opsøgende arbejde forlænges, helst frem mod næste sommer.

Anbefaling 3: Opskalering af offentlige sociale kerneydelser til udsatte børn og unge

UDFORDRING: En øget udsathed under COVID-19 forventes at føre til et efterslæb af underretninger og et øget behov for socialfaglige indsatser og foranstaltninger, herunder anbringelser. En konsekvens af dette vil være øget pres på sagsbehandlingen af sociale børnesager. Der bør også være fokus på mulige digitale krænkelse efter en periode, hvor børn har tilbragt ekstra meget tid alene på sociale medier.

Vi anbefaler, at der sikres tilstrækkelige ressourcer til at opskalere de kommunale sociale kerneydelser til akut sagsbehandling, opsøgende arbejde og en tilstrækkelig social indsats, der kan genskabe retssikkerheden på området.

Vi anbefaler, at der arbejdes målrettet med at øge samarbejdet mellem almenområdet og det specialiserede socialområde, fx ved oprettelse af tværfaglige teams i kommunerne, så ingen børn og unge 'falder mellem to stole' efter en periode,

Anbefaling 4: Akutindsats i Folkeskoler og SFO'er med fokus på trivsel og fællesskab efter tilbagevenden

UDFORDRING: Trykke fællesskaber er en forudsætning for, at børn og unge kan trives, udvikle og lære. Mange elever, herunder særligt de udsatte, har ikke kunnet tage del i de fællesskaber under COVID-19, som i en normal dagligdag er vigtige for deres trivsel.

*Vi anbefaler, at Børne- og Undervisningsministeren iværksætter en akutindsats i folkeskoler og SFO'er. Som del af akutindsatsen skal alle skoler lave en tilbagevendingsplan gældende fra august med fokus på dialog og trivsel for alle børn og unge men med særskilt fokus på udsatte børn og unge. *Deltagere i partnerskabet tilbyder at levere fagligt input til indsatsen.**

Anbefaling 5: Bedre overblik over civilsamfundets indsatser

UDFORDRING: Tiden med COVID-19 har understreget og forstørret behovet for at gøre civilsamfundets tilbud mere synlige over for kommuner, organisationer, institutioner og andre aktører, der kan henvise til disse. Der er samtidig behov for et samlet overblik over, om civilsamfundets indsatser når bredt nok ud ift. omfang og geografi.

Vi anbefaler, at der etableres et digitalt overblik over civilsamfundets tilbud. Portalen skal på overskuelig vis og med mulighed for at søge efter relevante kriterier, herunder geografiske, give mulighed for nemt at finde opdateret information om relevante tilbud til udsatte børn, unge og deres familier i de enkelte lokalområder. Partnerskabet går videre med at kvalificere input til dette.

Vi anbefaler også, at der udarbejdes og udbredes et koncept for lokal dialog og koordinering i kommunerne mellem kommuner og civilsamfundsorganisationer, der skal sikre bedst mulig – og koordineret – hjælp til udsatte børn og unge. Her kan bl.a. sættes fokus på at skabe sammenhæng mellem skole- og fritidsliv for børnene og de unge.

Vi anbefaler desuden, at kommunerne mere systematisk henviser sårbare og udsatte børn, unge og deres familier til relevante indsatser fra civilsamfundet. Partnerskabet går videre med at kvalificere input til ovenstående anbefalinger.

Endelig anbefaler vi, at civilsamfundets samlede dækningsgrad ift. omfang og geografi (social geografisk slagside?) afdækkes. Kort sagt – hvor mange nås der ud til? Nås der ud til dem, der har det værst? Og nås der helt derud, hvor der ikke er andre tilbud?

Anbefaling 7: En helhedsorienteret indsats i forhold til fritidspas, social støtte og følgeordninger

UDFORDRING: Corona har betydet, at en del udsatte børn og unge er faldet fra deres fritidsaktivitet og skal motiveres på ny. Nogle gange skyldes det familiens pressede økonomi.

Vi anbefaler, at helhedsorienterede løsninger, der omfatter samarbejder med kommuner, fritidspas, følgeordninger, oplysning om tilbud til familier og børn, følgeordninger og inklusion i aktiviteterne, når flere udsatte børn og unge hurtigt. Partnerskabet går videre med kvalificering af input til dette.

Anbefaling 8: Holde hånden under økonomisk udsatte familier

UDFORDRING: Tiden med COVID-19 har presset mange sårbare og udsatte familier, særligt familier med eneforsørgere, i bund økonomisk. Mens udfordringen for nogle er overstået med genåbningen af samfundet, er andre familier bragt i en længerevarende sårbar økonomisk situation. En økonomisk krise i halen af COVID-19 vil forværre udfordringen. Risikoen for arbejdsløshed, at falde fra uddannelse og for børnefattigdom forøges.

Vi anbefaler, at der fra politisk hold tages her og nu-initiativer, som holder hånden under økonomisk udsatte familier på kortere sigt. Vi anbefaler desuden, at Ydelseskommisionens arbejde færdiggøres hurtigst muligt, så det sikres, at børn ikke lever i fattigdom.

Endelig anbefaler vi, at der prioriteres ressourcer til civilsamfundsindsatser, der styrker familiernes økonomiske situation (f.eks. gældsrådgivning, indsatser der understøtter sårbare og udsatte forældres beskæftigelse, uddannelse mv.)

Anbefaling 9: Hjælp og støtte til skilsmisseg familier i konflikt

UDFORDRING: Flere børn og unge end sædvanligt har under nedlukningen været berørt af voldsomme konflikter i deres familier, og der er oplevet mange sammenbrud i bl.a. samværsordninger. Det har øget presset på sager og behovet for mægling og børnesagkyndig rådgivning fra Familieretshusene, som i forvejen havde massive udfordringer med at holde ventetiden nede. Forventningen er, at der vil gå cirka et år, før Familieretshusene er oppe i et passende tempo. I mellemtiden vil børn og unge i konfliktfyldte skilsmisseg familier, der venter på behandling af deres sag, opleve mistrivsel.

Vi anbefaler, at det undersøges om rådgivning og mægling i det kommende år kan løftes af relevante aktører fra civilsamfundet (allerede identificeret). Det kræver, at der afsættes økonomiske ressourcer til opgaven fra staten, og at der tilvejebringes et overblik over, hvor stor opgaven er.

Anbefaling 10: Gode råd ud til frivillige til sommerferieaktiviteter

UDFORDRING: Nogle børn og unge har under COVID-19 været fanget i en familie og et hjem, hvor det ikke var rart at være, nogle har ikke set jævnaldrende i lang tid, nogle er stadig meget bange for smitte - andre synes, det hele har været overdrevet. Det kræver, at de frivillige, de møder, er særligt opmærksomme på at kunne rumme og håndtere det, både ift. den enkelte og ift. at få gruppen til at fungere sammen.

Partnerskabet arbejder med at udarbejde gode råd, som kan deles af dem, der ønsker det og bruges af frivillige fra både små og store organisationer i mødet med børn og unge på alt fra spejdeture over sommerlejre for udsatte børn til genstart af aktiviteter i teaterforeningen eller værestedet. Det handler ikke om sundhedsmæssige retningslinjer, men om de mere mentale aspekter man skal have for øje, fordi verden har været vendt på hovedet de sidste mange måneder.

Anbefaling 11: Vi deler viden og erfaringer med hinanden i partnerskabet

UDFORDRING: Der er før og under COVID-19 igangsat mange relevante indsatser og opsamlet meget viden blandt partnerskabets aktører. Det kan dog være svært at få bredt viden ud til de børn og unge, der har brug for hjælp op mod alle sommerens aktiviteter, og der er her behov for hurtig vidensdeling.

Partnerskabet tilbyder løbende at dele – blandt deltagere og andre relevante aktører - viden, erfaringer og information om relevante indsatser eller kompetencer. Der er blandt andet behov for hurtigt at få delt viden ift. f.eks.:

- Hvor er der aktiviteter og ledige pladser, som udsatte børn kan få glæde af?

- Hvor er der behov for at låne frivillige hos andre?
- Viden om digitale overgreb – materiale til fagpersoner og forældre om øget opmærksomhed på dette i den kommende tid.

Anbefaling 12: En social beredskabsplan for en kommende nedlukning

UDFORDRING: En beredskabsplan på det sociale område vil kunne være af stor værdi, hvis samfundet mod forhåbning vil skulle lukkes ned igen pga. COVID-19 eller lignende. Planen bør kunne guide til den bedst mulige op- og nedlukning samt bedst mulige koordinering mellem sektorer og støtte til udsatte børn og unge og deres familier under nedlukningen.

Vi anbefaler, at der laves en beredskabsplan for udsatte børn og unge med input fra bl.a. partnerskabet. Planen bør bl.a. have fokus på civilsamfundets rolle.

Partnerskabets videre arbejde

Situationen i forhold til COVID-19 kalder på et længere perspektiv. Derfor arbejder partnerskabet efter sommerferien videre med at kvalificere løsningsforslag som beskrevet under de enkelte anbefalinger. Der holdes i august et møde mellem partnerskabets deltagere og interesserede fonde med fokus på videndeling og mulige fælles dagsordener.

Partnerskabet har løbende gennem hele processen arbejdet på ensomhedsstrategien for udsatte børn og unge og forventer i august at stå med en færdig strategi, der forhåbentlig kan danne baggrund for en national ensomhedsstrategi på området, der rækker ind i tiden efter COVID-19.